

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/351/60/92

POGLĄDY SPOŁECZEŃSTWA W MOMENCIE ZMIANY RZĄDU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC '92

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

- Długotrwały proces formowania rządu jest słabością polskiej demokracji.
- Rząd powinien być powoływany przez Sejm i przed nim odpowiadać, choć procedura odwoływania rządu powinna być zmieniona.
- Prawie połowa badanych przyjęła dymisję premiera Waldemara Pawlaka z niezadowolaniem.
- Nie jest istotne, z jakiej partii wywodzi się premier.

Przedłużające się negocjacje w sprawie sformowania rządu stworzyły okazję do refleksji nad sprawnością polskiej demokracji, a także nad pewnymi podstawowymi kwestiami konstytucyjnymi, takimi jak zasady powoływania rządu czy rola prezydenta w systemie politycznym.

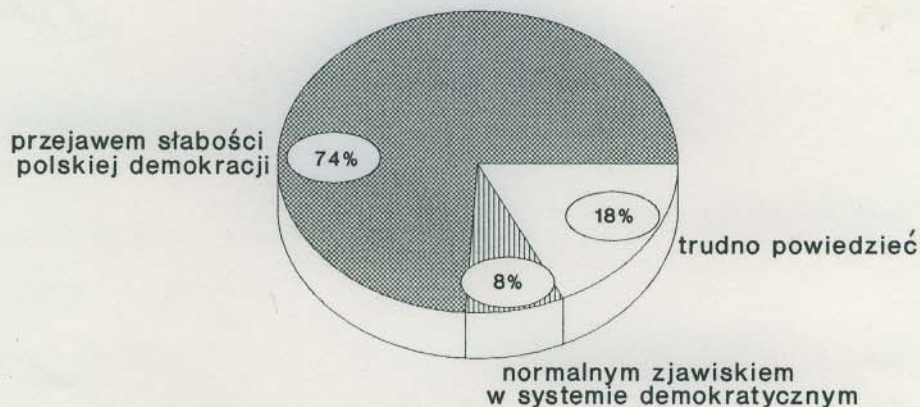
Opinie o negocjacjach i zasadach powoływania rządu

W lipcowym sondażu¹ respondentów zapytano o ich reakcje na długie rozmowy koalicyjne, które w efekcie zakończyły się dymisją Waldemara Pawlaka i sformowaniem rządu Hanny Suchockiej (rys. 1).

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (26) przeprowadzono w dniach 16-20 lipca 1992 r. na 1124-osobowej ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności.

Rys. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie:

Czy uważa Pan(i), że tak długie formowanie rządu jest:

Przeciągające się negocjacje najwyraźniej zniecierpliwily większość badanych, skłaniając ich do opinii, że tak długotrwały proces formowania rządu stanowi wadę polskiego systemu politycznego. W styczniu 1992 r.², po powołaniu rządu J. Olszewskiego, zniecierpliwienie dwumiesięcznym procesem negocjacyjnym wyraziła nieco ponad połowa respondentów.

Z negatywnymi reakcjami na przedłużające się rozmowy koalicyjne zdaje się wiązać opinia większości badanych, że konieczna jest zmiana reguł powoływania i odwoływania rządu.

² Dane porównawcze zaczerpnięto z sondażu "Aktualne problemy i wydarzenia" (23) przeprowadzonego w dniach 3-10 stycznia 1992 r. (N=1000). Zadane wówczas pytanie brzmiało: "Czy uważa Pan(i): A) że rozmowy trwały zbyt długo, podczas gdy potrzebne było jak najszybsze powołanie rządu, czy też raczej, B) że jest to normalna sytuacja, powołanie rządu wymaga czasu?" Rozkład odpowiedzi badanych kształtował się następująco: A) - 57% wskazań, B) 37%; trudno powiedzieć - 6%.

CBOS

Czy uważa Pan(i) za słuszną zasadę stosowaną w niektórych krajach, że rząd może być odwoływany przez Sejm tylko wtedy, gdy jest gotowa propozycja nowego składu rządu?

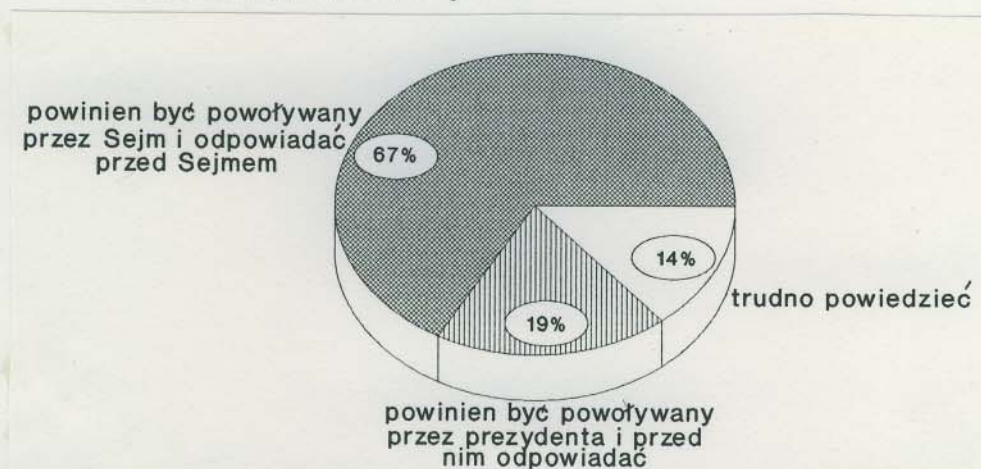
Zdecydowanie tak	24%
Raczej tak	39%
Raczej nie	10%
Zdecydowanie nie	3%
Trudno powiedzieć	24%

Ta zmiana regul, mająca na celu usprawnienie polskiej demokracji, nie powinna jednak dotyczyć fundamentalnej dla ustroju państwa kwestii podziału władzy. Gdyby dziś zorganizować referendum na temat: "przez kogo rząd powinien być powoływany i przed kim odpowiadać?" - prawdopodobnie większość Polaków wskazałaby na Sejm (rys. 2).

CBOS

Rys. 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie:

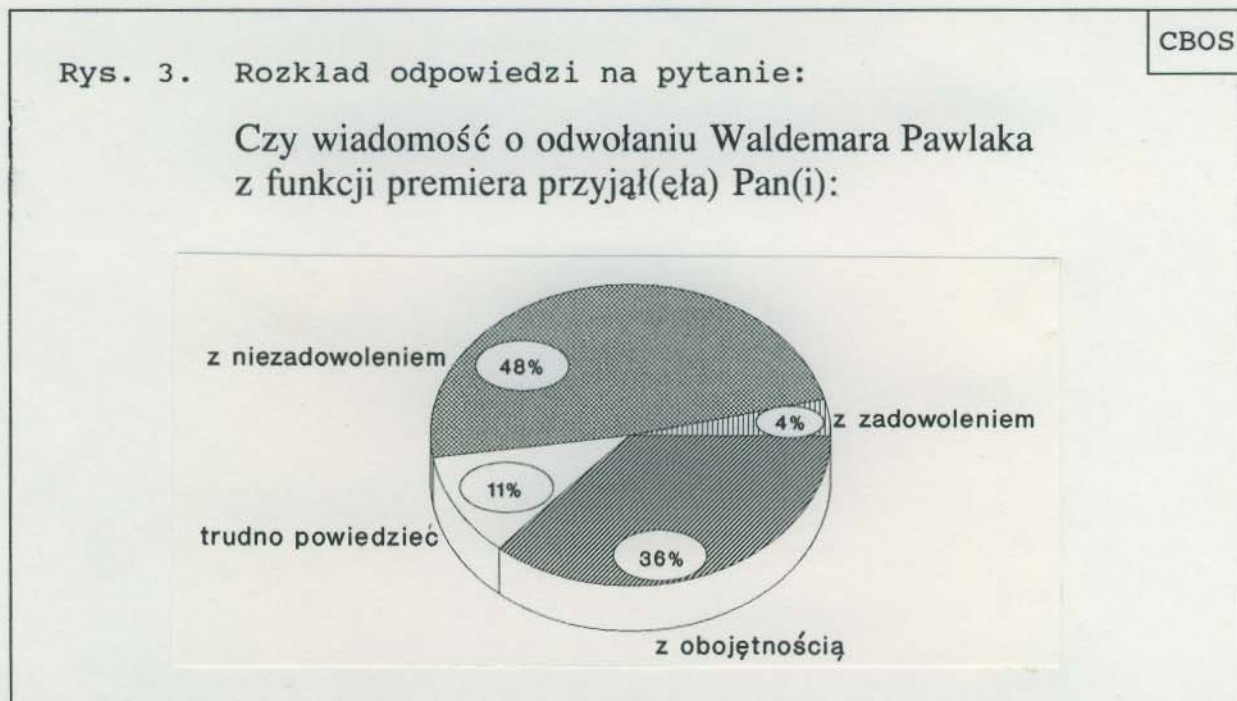
Jak Pan(i) sądzi, czy rząd:

Zwolennikami pozostawienia Sejmowi uprawnień do powoływania rządu są najczęściej osoby w wieku 35-55 lat, respondenci z wykształceniem wyższym lub średnim, ludzie dobrze sytuowani³. Propozycja zwiększenia uprawnień prezydenta zyskała najwięcej zwolenników wśród osób w wieku 25-35 lat, z wykształceniem podstawowym oraz wśród respondentów, którzy uważają, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku.

Opinie o premierze spoza "Solidarności"

Prawie połowa badanych była niezadowolona z odwołania Waldemara Pawlaka z funkcji premiera, a jedynie nieliczni przyjęli ten fakt z zadowoleniem (rys. 3).

³ Szczegółowe zróżnicowanie opinii badanych w zależności od ich cech socjodemograficznych zamieszczono w tabelach aneksu.

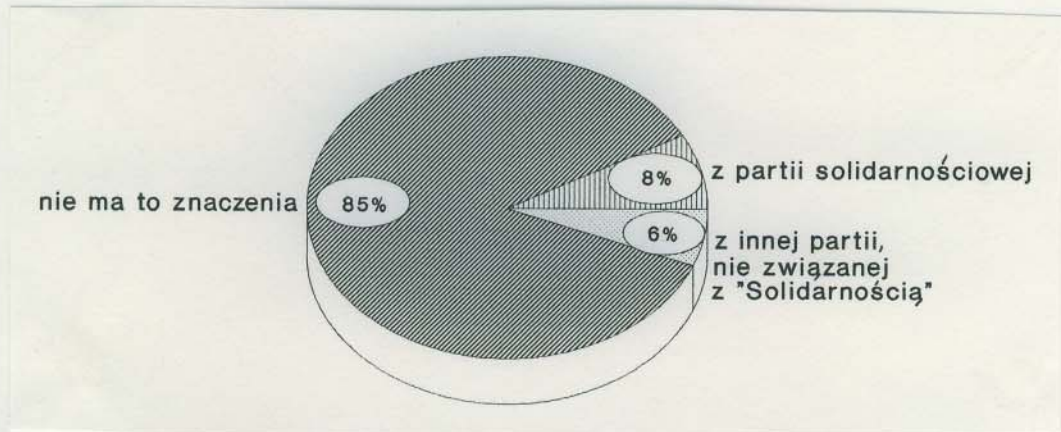
Waldemar Pawlak sprawował władzę zbyt krótko, aby dać się poznać szerokiemu gronu. Pozostał w świadomości społecznej premierem "nie spełnionym". Z tego też względu powyższych danych nie można porównywać z reakcjami na dymisje poprzednich rządów. W przypadku Tadeusza Mazowieckiego, Jana Krzysztofa Bieleckiego i Jana Olszewskiego respondenci oceniali rząd i jego działalność, w przypadku zaś Waldemara Pawlaka - jedynie osobę premiera i składane przez niego deklaracje.

Największe niezadowolenie wywołała dymisja W. Pawlaka wśród ludzi starszych i w średnim wieku, rolników, pracowników umysłowych niższego szczebla, rencistów i emerytów oraz osób, oceniających własne warunki materialne jako złe.

Waldemar Pawlak był pierwszym od trzech lat premierem spoza szeroko rozumianego obozu "Solidarności". Postanowiliśmy zatem sprawdzić, czy obecnie dla społeczeństwa polskiego jest ważne z jaką tradycją polityczną identyfikuje się kandydat na premiera. Okazało się, że dla 85% respondentów nie jest istotne, czy premier wywodzi się, czy też nie wywodzi z partii o solidarnościowym rodowodzie (rys. 4).

Rys. 4. Rozkład odpowiedzi na pytanie:

Czy ważne jest dla Pana(i), aby premier
wywodził się:

Jak z tego wynika, w ocenie przeważającej większości społeczeństwa o skuteczności polityków i atrakcyjności programów decydują dziś kryteria inne, niż ich identyfikacja z solidarnościowym etosem.

A N E K S

Tabela 1. Czy rząd powinien być powoływany przez Sejm i odpowiadać przed Sejmem, czy też powinien być powoływany przez prezydenta i przed nim odpowiadać ? (%)

	Przez Sejm	Przez prezydenta	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	67	19	15	1124
Płeć				
Mężczyźni	70	20	10	529
Kobiety	64	18	19	595
Wiek				
do 24 lat	69	15	16	95
25-34	65	28	7	188
35-44	70	16	13	280
45-54	73	13	14	158
55-64	66	17	18	192
65 lat i więcej	58	22	20	206
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	19	16	488
Miasto do 20 tys.	70	16	13	135
od 21 do 100 tys.	71	17	12	212
101-500 tys.	64	22	15	195
501 tys. i więcej mieszk.	68	20	12	93
Region				
Północny	66	14	20	143
Zachodni	70	16	13	128
Środkowozachodni	72	19	9	181
Środkowy	73	15	12	156
Wschodni	59	23	17	145
Południowo-wschodni	72	20	8	194
Południowo-zachodni	54	23	24	177
Wykształcenie				
Podstawowe	59	21	21	451
Zasadnicze zawodowe	68	18	13	292
Średnie	74	17	9	294
Wyższe	77	15	7	84
Grupa społ.-zaw.pracujący				
Kadra kier., inteligencja	76	19	4	68
Prac.umysł.niż.szczebla	74	18	8	99
Pracownicy fiz.- umysł.	66	20	14	50
Robotnicy wykwalifikowani	72	18	10	126
Robotnicy niewykwalifik.	64	15	21	75
Rolnicy	70	18	12	89
Prywatni przedsiębiorcy	75	14	11	36
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	61	20	19	395
Uczniowie i studenci	60	25	15	20
Bezrobotni	70	16	14	86
Gospodynie domowe i inni	62	21	17	77
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	65	18	17	123
401-600	67	18	15	190
601-800	62	18	19	223
801-1000	66	20	15	204
1001-1500	68	21	11	224
Powyżej 1500 tys. zł	75	15	10	150
Ocena własnych war. mater.				
Złe	65	17	18	491
Średnie	66	20	14	486
Dobre	76	19	6	145
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	60	22	18	124
Raz w tygodniu	66	18	16	635
Kilka razy w roku	72	19	9	286
W ogóle nie uczestniczy	68	17	15	75
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	67	25	8	244
Zły kierunek	68	17	16	665
Trudno powiedzieć	64	18	19	215

Tabela 2. Reakcja na odwołanie Waldemara Pawlaka z funkcji premiera (%)

	Zadowo- lenie	Obojętność	Niezado- wolenie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	4	36	48	11	1123
Płeć					
Mężczyźni	4	37	51	8	529
Kobiety	4	36	46	14	594
Wiek					
do 24 lat	4	55	31	10	94
25-34	3	45	41	11	188
35-44	4	39	49	9	280
45-54	3	34	52	12	158
55-64	6	31	52	11	192
65 lat i więcej	4	26	54	16	206
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	34	50	13	487
Miasto do 20 tys.	7	34	50	10	135
od 21 do 100 tys.	6	42	42	10	212
101-500 tys.	3	38	52	7	195
501 tys. i więcej mieszk.	6	37	43	14	93
Region					
Północny	4	37	48	12	142
Zachodni	8	35	51	6	128
Środkowozachodni	3	34	52	10	181
Środkowy	9	31	51	10	156
Wschodni	2	34	46	18	145
Południowo-wschodni	3	35	53	9	194
Południowo-zachodni	1	48	38	13	177
Wykształcenie					
Podstawowe	4	34	47	15	451
Zasadnicze zawodowe	3	42	48	8	292
Średnie	4	36	50	10	293
Wyższe	11	31	49	10	84
Grupa społ.-zaw.pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	41	41	9	68
Prac.umysł.niż.szczebla	3	32	55	10	99
Pracownicy fiz.- umysł.	2	46	40	12	50
Robotnicy wykwalifikowani	1	53	40	6	126
Robotnicy niewykwalifik.	4	37	44	15	75
Rolnicy	3	26	58	12	89
Prywatni przedsiębiorcy	8	39	42	11	36
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	5	29	53	13	395
Uczniowie i studenci	5	50	30	15	20
Bezrobotni	5	44	44	7	86
Gospodynie domowe i inni	3	41	46	11	76
Dochody na jedną osobę					
Do 400 tys. zł	7	35	46	11	123
401-600	1	44	45	10	189
601-800	3	35	48	15	223
801-1000	5	34	49	13	204
1001-1500	4	38	50	8	224
Powyżej 1500 tys. zł	7	32	51	10	150
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	34	51	13	491
Średnie	4	39	47	11	485
Dobre	7	37	47	9	145
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	35	44	15	124
Raz w tygodniu	3	35	51	11	635
Kilka razy w roku	5	40	43	12	285
W ogóle nie uczestniczy	5	35	52	8	75
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry kierunek	5	40	47	8	244
Zły kierunek	3	36	50	10	664
Trudno powiedzieć	5	34	43	18	215